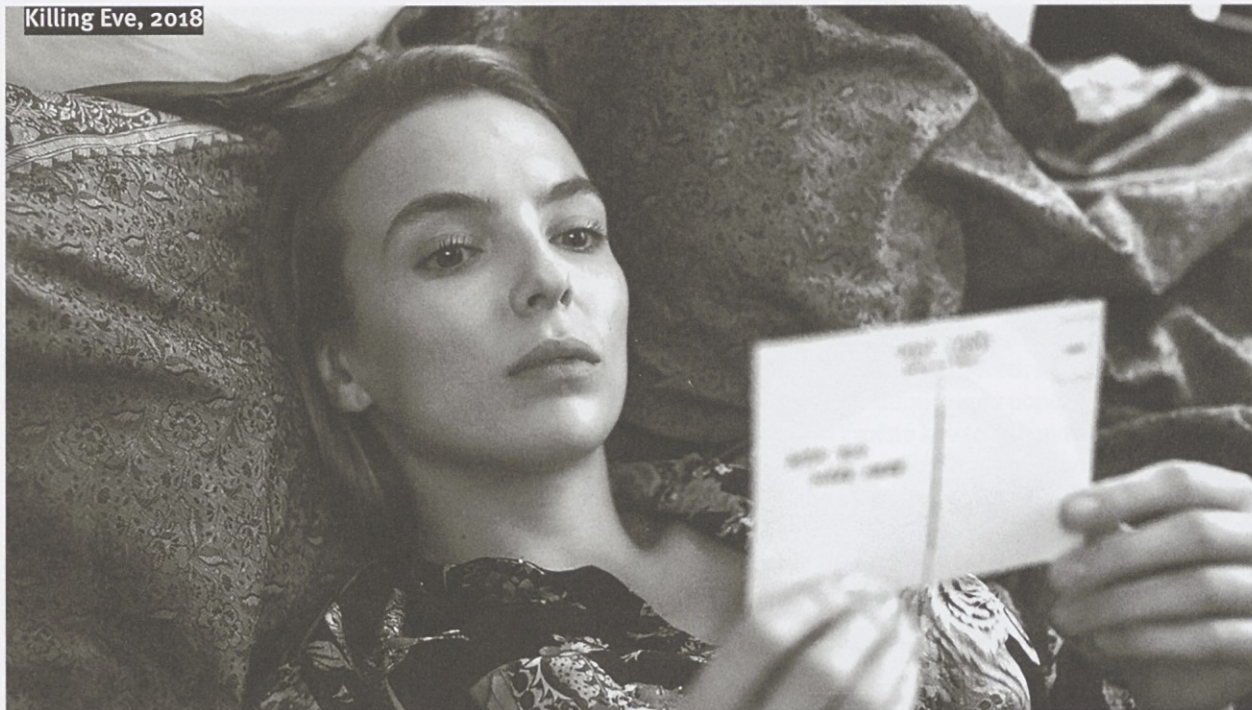

Killing Eve, 2018

Jasmina Šepetavc

Užitki v žanrskih subverzijah: *Killing Eve*

Killing Eve

leto 2018

režija **Phoebe Waller-Bridge**

država **ZDA, Velika Britanija**

dolžina **8 x 45'**

Televizijska nadaljevanka **Killing Eve** (2018, Phoebe Waller-Bridge), nova produkcija hiše BBC America, ima pičlih osem delov, a ji je v kratkem času osmih tednov uspel preboj iz relativno obskurnega gledalskega dogodka, ki bi se med »velikimi« lahko kaj kmalu izgubil, v najbolj tvitano produkcijo sezone (s tem je *Killing Eve* prehitela najbolj priljubljeno serijo na spletnih omrežjih, HBO-jevo drugo sezono distopične androidske sage *Westworld*). »KILLING EVE: The rare pleasure of watching a cast and crew that gets everything--every little thing--absolutely right«¹ (Stephen King na Twitterju).

Kot pritiče premisi serije – o njej malo več pozneje – je *Killing Eve* uspela pritegniti skorajda obsedeno občinstvo zasvojenih gledalk in gledalcev, ki kljub pravkar končani prvi sezoni nestrpno pričakujejo že potrjeno drugo. Ko sem za serijo iz zakotne internetne recenzije izvedela sama, je bila že sredi predvajanja, in če nas je Netflixov model takojšnje zadostitve gledalskih nagonov po pretiranem zauživanju razvadil do te mere, da se v serijo zaljubimo, se z njo smejimo, trpimo, dolgočasimo, ponovno zaljubimo, dokler se nismo od nje prisiljeni ločiti – vse to v istem dnevu, sploh če imamo kritiško kondicijo –, je bilo čakanje na vedno nov ponedeljek (štiri ponedeljke, če smo natančni), ko je prišla na internet nova epizoda *Killing Eve*, nova doza zapletov in napetih nedokončanih zaključkov, mučenje, ki ga nismo več navajeni. Kako pretkano genialno je, si mislim danes, da nadaljevanka med gledalkami in gledalci producira isto obsedenost in hrepenenje, ki ga na ekranu prikazuje, kako subtilno ji uspe podvojiti v fikciji in realnosti isto čustveno manipulacijo, igro zasledovanja in skrivanja, in plejado kontradiktornih čustev – od občudovanja in ljubezni do sovraštva in gnusa.

Eve, junakinja serije, ki je kljub naslovu še kako živa, ima dolgočasno birokratsko službo na britanski obveščevalni agenciji MI5, je srečno poročena s prijetnim možem, ki rad peče britansko pastirsko pito, in na začetku prvega dela najbolj razburljiv dogodek doživi takrat, ko se na sobotno jutro zbudi s krikom, ker sta ji zaspali obe roki. Ne, Eve ni agentka, ki bi jo preganjale nočne more in stari duhovi, zapita, brezsrčna, cinična ženska brez iluzij. Če ta kliše

Killing Eve, 2018

zveni znano, je tako zato, ker je večina (tistih redkih) žensk, ki se pojavijo v vlogi zasledovalk zločincev, napisanih na isti način, kot je napisana vloga za (veliko bolj pogostega) moškega agenta; tega pa po navadi zaznamuje nekakšna travma, preveč rad pije viski, je ločen in živi svoj vsakdan v moralni sivini. Sicer je tudi res, da ženske vsaj od filma **Ko jagenjčki obmolknejo** (The Silence of the Lambs, 1991, Jonathan Demme), v zadnjih letih pa vse pogosteje, nazadnje na primer v priznani seriji **Lov** (The Fall, 2013–), prav tako zmorejo uspešno loviti zločince, predvsem serijske morilce, s katerimi včasih spletejo posebno (seksualizirano) vez, čeravno ti isti morilci vmes razkosavajo druge ženske, kar od agentke, predvsem pa gledalke, vedno znova zahteva dobro mero mazohističnega truda, ki navsezadnje pusti svoj grenak priokus *bullshita*. Drugi del enačbe žanra – serijski morilec – je zato v Killing Eve še toliko bolj presenetljiv: morilka Villanelle je nedvomno psihopatka, vredna vstopa v kanon popularne kulture in njenih morilskih pošasti, je inteligentna, neizmerno uspešna in kot pravo milenijsko dekle kreativna v tem, kar počne – zaposluje jo skrivna organizacija, za katero ubija ljudi –, je seksi, ne da bi bila seksualizirana, in je za nameček vedno stilsko dovršena – tudi v svojih umorih, pri katerih na primer uporabi vse od drage lasne igle do parfuma –, je strašljiva, a hkrati iskrivo humorna. Ne zmoreš je zares sovražiti, v resnici jo celo občuduješ in maraš, kar je presenetljivo, ker hkrati vsako žrtev (spolno nediskriminatorno, za razliko od filmskih morilcev) ubije na individualen način in s prav

posebnim zanosom – rada ima žrtve, ki so zadihane, med umorom jih z užitkom gleda v oči, za morilski ambient so ji vseč kopalnice, njen podpis in način osvajanja pa je kastracija –, kar v seriji kot opomin, s kom imamo opraviti, izzveni tako grozljivo, kot bi bilo, če bi Villanelle srečali v živo. Malo binarizma med obema ženskama na začetku ne škodi: Eve in Villanelle na prvi pogled ne bi mogli biti bolj različni, čeprav si prva po tiho želi več razburljivosti v svoji domačijski sivini in fascinirana nad psihopatkami zbira dosjeje o ženskih morilkah, druga pa sanjari, da bi kdo v njenem bohemskem stanovanju v Parizu ostal vsaj par ur in z njo gledal filme. A nobenega od likov ne moremo zares dokončno zagrabiti, temveč se ženski skozi vsako epizodo transformirata. Villanelle ni samo psihopatka, ki vadi »normalno« obnašanje v različnih interakcijah, dokler ji ne popustijo zavore »nenormalnosti«, Eve pa se pomika iz jasno začrtanih okvirov vsakdana proti nevarni spirali kaosa in obsedenosti.

Ko v prvi epizodi ubijejo nekega tihotapca belega blaga, Eve takoj posumi, da je storilka ženska – navsezadnje je nevarna morilka zadnje, kar bi pričakoval moški, ki živi od zlorab nemočnih žensk. Tako postane vodja skrivne ekipe v lovu za Villanelle, ki vse bolj obseda Evine misli: »Stalno mislim nate, premišlujem o tem, kaj imaš oblečeno in kaj počneš in s kom, premišlujem, kakšne prijatelje imaš, kaj ješ, preden greš delat, ali kateri šampon uporabljaš, kaj se je zgodilo v tvoji družini. Mislim na tvoje oči in usta in kaj čutiš, ko nekoga ubiješ, mislim na to, kaj ješ za zajtrk, hočem vedeti vse ...«

prizna Eve Villanelle v enem od njunih napetih srečanj. Če vam to zveni kot ljubezensko priznanje, imate na neki način prav – *Killing Eve* gre natančno tja, kamor je šel na primer tudi že *Lov*, kjer se brezsrčna, cinična agentka seksualno naveže na lepega serijskega morilca. A *Killing Eve* hkrati tako spretno sprevača gledalska pričakovanja in pričakovanja svojih likov, da kliše sočasno brezsrčno vzame za svojega, a ga že v naslednjem trenutku transformira v nekaj, česar pred tem še nismo videli. Če ni dovolj, da so praktično vsi pomembni liki v seriji ženske in da so odnosi med ženskami in moškimi postavljeni na stranski tir, je fiktivni svet *Killing Eve* zapeljivo *queer*. Obsedenost med ženskama je vzajemna, Villanelle je že od začetka vzpostavljena kot biseksualen lik, njene obsesije pa se ukvarjajo predvsem s starejšimi ženskami s »čudovitimi lasmi«, ki jim dvori z luksuznimi oblekami, parfumi, pismi in občasno kastracijo moških v njihovi bližini.

Velik del relativno preproste žanrske premise s premišljeno zamenjavo spolov je nepredvidljiv in zabaven scenarij. Ustvarjalka serije, Phoebe Waller-Bridge, ki je najbolj zaslovela z originalno serijo o malo zavoženem življenju mlade 20+ ženske, **Fleabag** (2016–), trenutno pa jo lahko v kinu (na neki način) gledamo kot droida L3 v filmu **Solo: Zgodba Vojne zvezd** (*Solo: A Star Wars Story*, 2018, Ron Howard), uspe v svojih delih mešati izjemne komične podarke tam, kjer jih ne bi pričakovali (boljši med njimi je na primer Villanellin odgovor na Evino opisano priznanje: »Tudi jaz veliko mislim nate. Mislim, veliko masturbiram nate«), z vso emocionalno resnostjo, ki pritiče situaciji brutalnih umorov in razpada življenj. Drugi razlog, da *Killing Eve* deluje tako dobro, je natančno dodelana igra. Igralka Sandra Oh je po vrsti stranskih vlog – domače občinstvo jo verjetno najbolj pozna po vlogi ambiciozne kirurginje Cristine Yang v **Talenth v belem** (*Gray's Anatomy* 2005–) – glavno vlogo Eve dobila v svojih poznih štiridesetih. Če so se črnske ženske že uspele počasi prebiti do vsaj nekaj vodilnih in kompleksnih vlog na filmu in televiziji, se zdi, da se raznolikost na ekranu ustavi ali pa premika bolj počasi, ko pridemo do likov azijskega porekla. Sandra Oh je

izjemno izrazna igralka, njen obraz je kot platno emocij, ki se z vsakim tikom obraznih mišic hipno spremeni, in bi v idealnem svetu dobivala glavne vloge že desetletja prej. Britanska igralka Jodie Comer na drugi strani uravnovesi emocionalno in izrazno Eve s karizmatično hladno morilko, ki ima trenutke maničnih izpadov in humornih vložkov, ne da bi kadarkoli postala karikatura »ženske norosti«.

Stephen King ima prav, *Killing Eve* uspe narediti vse (ali vsaj večino stvari) prav: scena je eklektično fascinantna, obleke in lokacije skrbno izbrane, predvsem pa noben prizor v seriji ni odvečno mašilo. Častno omembo si zasluži še glasba, predvsem band Unloved, ki daje seriji s svojimi rock pop komadi, navdihnjenimi s popom šestdesetih, konsistentno in seksi zvočno kuliso. V bendu so glasbeniki, ki jih poznamo iz drugih kulturnih serij in filmov: Keefus Ciancia je naredil glasbo za seriji **Pravi detektiv** (*True Detective* 2014–) in *Lov*, David Holmes za **Oceanovih 11** (*Ocean's 11*, 2001, Steven Soderbergh), pevka in tekstopiska Jade Vincent pa komadom prispeva čuten in prepoznaven vokal.

Ženske smo vajene gledati moške serije. Žanre, v katerih moški lovijo druge moške, ženske pa so njihove žive in mrtve žrtve, smo se naučile brati na kreativne načine, iz katerih dobimo nekakšen užitek, čeravno ta ni verjetno nikoli tisto, kar bi lahko bil, če bi bila sodobna vizualna kultura naša in povedana iz naših zornih kotov. Vsaka od nas je po svoje piska scenarija, vsaka režiserka, vsaj v svoji glavi, kjer zgodbe priredimo, dopolnimo in jih naredimo svoje. *Killing Eve* brez slabe vesti zaplava v središče najbolj maskulinih žanrov, klišejev, stereotipov in užitkov popularne kulture, le da ji uspe hkrati upoštevati staro filmsko feministično mantra: ženske morajo še izumiti svoj filmski jezik, najti svoje užitke. *Killing Eve* je le eden od možnih odgovorov na ta izziv, a je čudovito zabaven. **E**

¹ KILLING EVE: Redek užitek opazovanja igralcev in ekipe, ki jim uspe vse – vsako malo podrobno – narediti popolnoma prav.